

חוק המים, תשי"ח — 1957

פרק ראשון : מכוא

1. המעיינות, הנהרות, הזרמים הטבעיים, האגמים ושאר מקווים שבמדינה, מימיהם ואפיקיהם, בין עיליים ובין תחתיים, בין שזרימת המים בהם קבועה ובין שהיא עונתית וכן מי ניקוז ושופכין (להלן — מקורות המים), מיועדים לצרכי הכלל ולא ישתמש בהם אדם אלא לפי הוראות חוק זה.
2. זכותו של אדם לקבל מים ממקור פלוני אינה מזכה אותו לקבלם אלא במידה שאין בה כדי גיצולו המופרז של מקור המים או לדולולו.
3. זכותו של אדם בקרקע אינה מקנה לו זכות במקור מים הנמצא או העובר באותה קרקע או על גבולה.
4. (א) זכות המים אינה מוקנית אלא לאחת ממטרות המים המנויות להלן; בטלה המטרה — פקעה זכות המים.
(ב) ואלה מטרות המים:
- (1) צרכי בית;
 - (2) חקלאות;
 - (3) תעשייה, מלאכה ותרופות;
 - (4) שירותים;
 - (5) מסחר;
 - (6) שירותים ציבוריים.
5. לענין חוק זה אין נפקא מינה אם הזכות לקבל מים נוצרה על פי דין — לרבות חוק זה — או על פי הסכם או נוהג או באופן אחר, ואם נוצרה לפני תחילתו של חוק זה או אחרי כן.
6. הממשלה תמנה מועצה ארצית שתייעץ לשר החקלאות בשאלות של מדיניות המים ותמלא את שאר התפקידים שנועדו לה לפי חוק זה (להלן — מועצת המים).
7. הממשלה תמנה נציב המים לנהל את עניני המים במדינה.
8. שר המשפטים יקים, בהודעה ברשומות, ועדות שפיטה לענין חוק זה.
9. (א) שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות במועצת המים, לקבוע נורמות לכמות המים, לאיכותם, למחירים, לתנאי הספקתם ולשימוש בהם במסגרת מטרת המים, וכללים לניצולם היעיל והחסכוני, ומשקבע כך — לא ישתמש אדם במים אלא בהתאם לנורמות ולכללים אלה.
- (ב) פעולה הבאה למלא אחר נורמות וכללים כאמור לא תשמש עילה לתביעת פיצויים.

ייעורם של מקורות המים

אין לדולל מקור מים

אין המים חולקים אחרי הקרקע

זכות המים צטורה למטרה

תחולה

טועצת המים

נציב מים

ועדות שפיטה

מידות וכללים לשימוש במים

פרק שני : הסדר השימוש במים

סימן א' : פיקוח על הצריכה

10. שר החקלאות רשאי, בהודעה ברשומות ולאחר התייעצות במועצת המים, להכריז על אזורים שבהם תהיה צריכת המים קצובה (להלן – אזורי קיצוב), ומשעשה כן רשאי הוא, באזור קיצוב או בחלקו –

(1) לקבוע כמויות צריכה מכסימליות למים, מידות לאיכות המים ותנאי הספקה;

(2) לדרג את הכמויות הקצובות, את האיכות ואת תנאי ההספקה לפי השימוש במים, עונות השנה, שעות היממה, נתונים גיאוגרפיים, טופוגרפיים, בריאותיים או אחרים;

(3) לקבוע מטרות מים שתהיה להן – במקרה של מחסור במים – עדיפות על מטרות אחרות, והוא הדין לגבי שימושים שונים במסגרת מטרה פלוניית;

(4) להגביל את הצריכה למטרות מים מסויימות ולשימושים מסויימים במסגרת מטרה פלוניית, וכן לאסור את הצריכה לכל מטרה חוץ מצרכי בית;

(5) לפטור מקיצוב מים.

11. לפני כל קביעה לפי סעיף 10, יתן שר החקלאות לכל אדם להשמיע טענותיו בדרך שנקבעה בתקנות.

12. נציב המים רשאי לקצוב לצרכן פלוני, שבתחום אזור הקיצוב, מים בכמות ובאיכות העולות על אלה שנקבעו לפי סעיף 10, ובתנאי הספקה אחרים, ובלבד שלא יקצוב לתקופה של יותר משנה אחת מיום תחילת הקציבה.

13. נציב המים ינהל פנקס המים שבו יירשמו כל הקביעות והקציבות לפי סימן זה; הפנקס יהיה פתוח לעיון לכל דורש ללא תשלום.

14. רשאי נציב המים, אם ראה צורך לעשות כן לשם ביצוען של הוראות סימן זה, לפתוח מובילי מים, לסגרם, להסדיר בהם את הזרימה, להפעיל בארות ומיתקני מים הנמצאים בתחום אזור הקיצוב ולסגרם, ורשאי הוא להורות שצרכן פלוני לא יקבל מים מן המקור שהיה מקבל ממנו לפני כן אלא ממקור אחר, ובלבד שאיכות המים תהיה ראויה לשימוש אשר לו מיועדים המים.

15. (א) ירד ערך מיתקני המים של ספק או של צרכן עקב קציבת המים לפי סימן זה, זכאי הוא לפיצויים מאוצר המדינה, זולת אם הקציבה היתה מחמת התדלדלות טבעית של מקורות המים.

(ב) על שיעור הפיצויים יחליט נציב המים, לפי כללים שקבע שר החקלאות לאחר התייעצות במועצת המים ועל החלטתו רשאי התובע פיצויים לערור לפני ועדת שפיטה.

סימן ב' : פיקוח על הפקה והספקה

16. לא יפיק אדם מים ממקור מים, בין לצריכה עצמית ובין להספקה לאחרים, ולא יספק מים בין אם הפיקם ממקור המים ובין אם קיבלם מספק אחר – אלא על פי רשיון מאת נציב המים ובהתאם לתנאי הרשיון (להלן – רשיון הפקה).

17. (א) רשיון הפקה יציין את כמות המים שבעל רשיון רשאי להפיק ולספק בתקופה מסוימת ויכיל פרטים אחרים שנקבעו לכך בתקנות.
(ב) נציב המים רשאי לקבוע ברשיון הפקה כל תנאי שנראה לו דרוש להבטיח הפקה, החסנה, הובלה וחלוקה. יעילה של המים ולמנוע דלדולם של מקורות המים וזיהומם; והוא, כשאין הוראה אחרת בענין זה בתקנות.

תנאי רשיון הפקה

18. (א) מי שהפיק או סיפק מים ביום תחילתו של חוק זה, יתן לו נציב המים רשיון הפקה לאותה כמות שהפיק או סיפק לפני כן ובאותם התנאים, ואם הכריז שר החקלאות על קציבת מים לפי סעיף 10, רשאי נציב המים להגביל את הכמות שמותר להפיק או לספק על פי הרשיון וכן לשנות את התנאים שבו, הכל בהתאם לקביעות לפי סעיף 10.
(ב) בקשה לרשיון הפקה לפי סעיף זה תוגש לנציב המים תוך 90 יום מיום תחילתו של חוק זה, והוראות סימן זה לא יחולו על המבקש כל עוד לא הוכרע סופית בבקשה.

הוראות מעבר

19. הכריז שר החקלאות על קציבת מים לפי סעיף 10, רשאי נציב המים לבטל רשיונות הפקה, להגבילם או לשנותם, הכל בהתאם לקביעות לפי סעיף 10.

רשיון הפקה באזור קיצוב

20. רשאי בעל רשיון הפקה להעבירו לזולתו ובלבד שיוודע על כך לנציב המים.

העברה של רשיון הפקה ביטול רשיון הפקה

21. נציב המים רשאי לבטל או לשנות רשיון הפקה, אם בעל הרשיון הפיק או סיפק מים בניגוד לאמור ברשיון או בחוק זה או בהוראות לפיו, והמשיך לעשות כך לאחר שנציב המים התרה בו בכתב ונתן לו זמן סביר לתיקון המעוות.

22. (א) הרואה עצמו נפגע על ידי סירובו של נציב המים לתת רשיון הפקה, או על ידי שינויו או ביטולו, רשאי לערור לפני ועדת השפיטה.
(ב) הגשת ערר כדין מעכבת את ביטול הרשיון או את שינויו.

ערר

23. (א) בוטל רשיון הפקה או שוגו תנאיו שלא לפי סעיף 21, זכאי בעל הרשיון לפיצויים מאוצר המדינה בעד ירידת ערך מיתקני המים שעליהם ניתן רשיון ההפקה זולת אם הביטול או השינוי היו מחמת התדלדלות טבעית של מקור המים.
(ב) על שיעור הפיצויים ותנאי תשלומם יחליט נציב המים, לפי כללים שקבע שר החקלאות, לאחר התייעצות במועצת המים, ועל החלטתו רשאי התובע פיצויים לערור לפני ועדת השפיטה.

פיצויים

24. נציב המים רשאי לצוות על בעל רשיון הפקה שיספק מים לאדם פלוגי במידה שהספקה זו לא תפגע פגיעה של ממש בסיפוק הצרכים של בעל הרשיון ושל צרכניו, ובלבד שהוצאות השקעת היסוד לסידור ההספקה לא יחולו על בעל הרשיון; באין הסכמה בין הצדדים על כמות המים, מחירם ותנאי הספקתם—ייקבעו על ידי נציב המים, והרואה עצמו נפגע על ידי החלטתו רשאי לערור עליה לפני ועדת השפיטה.

חיוב לספק מים

פרק שלישי: מפעלי מים

סימן א': מפעלים ורשויות

25. מפעל שמטרתו להפיק, לאגור, להוביל ולספק מים ושהוקם בהתאם לתכנית שאושרה לפי חוק זה, בין שהוא פועל בקנה מידה ארצי (להלן — המפעל הארצי) ובין בתחום מסויים של הארץ (להלן — מפעל אזורי) — הוא מפעל מים לענין חוק זה.

מפעל מים

26. שר החקלאות רשאי, באישור הממשלה ובהודעה ברשומות, להסמיך תאגיד אחד להיות רשות המים הארצית.

רשות המים הארצית

27. תפקידי רשות המים הארצית הם להקים את המפעל הארצי, לנהל ולתחזקו במצב תקין, לשפרו, להרחיבו ולעשות כל פעולה אחרת הדרושה להספקת מים ממנו.

28. (א) בתזכיר ההתאגדות של רשות המים הארצית, בתקנותיה ובתקנונה תוכטח לשר החקלאות, או למי שימנה לכך, זכות הכרעה בכל הנוגע לתפקידי רשות המים הארצית. (ב) התזכיר, התקנות והתקנון יפורסמו ברשומות; אין לשנות בהם כל שינוי שיש בו לפגוע בזכות הכרעתו של שר החקלאות לפי סעיף קטן (א), וכל שינוי בהם כדין, טעון אישור הממשלה ופרסום ברשומות.

29. שר החקלאות רשאי, בהודעה ברשומות, להסמיך תאגיד להיות רשות מים אזורית.

30. תפקידי רשות מים אזורית הם להקים מפעלים אזוריים, לנהלם, להחזיקם במצב תקין, לשפרם, להרחיבם ולעשות כל פעולה אחרת הדרושה להספקת מים מהם.

31. (א) רשות מקומית לא תהיה רשות מים, אבל יכול שתהא לה שליטה במפעל אזורי, אם בא על כך אישור מאת שר הפנים. (ב) שר החקלאות, בהתייעצות עם שר הפנים, רשאי למסור לידי רשות מקומית ביצועם של תפקידי רשות מים אזורית לפי תכנית מפעל פלונית, והוא רשאי, בצו שפורסם ברשומות, להקנות לרשות המקומית לגבי מפעל המים הנדון מן הסמכויות הנתונות לרשות מים לפי חוק זה ולהטיל עליה מן החיובים המוטלים לפיו על רשות מים.

32. שר החקלאות רשאי להסמיך את רשות המים הארצית למלא תפקידיה של רשות מים אזורית לגבי מפעל מים פלוני במקום להסמיך לכך רשות מים אזורית.

33. רשות מים לא תתחיל בביצוע תפקידיה לגבי מפעל מים פלוני, אלא לאחר ששר החקלאות הרשה אותה לכך בהודעה ברשומות. הרשאת הביצוע תשמש גם רשיון הפקה לענין הפרק השני.

34. הרשאת ביצוע לא תינתן אלא אם נוכח שר החקלאות, שהכספים הדרושים לביצוע, לרבות סכומי הפיצויים שיש לשלם לפי פרק זה, נמצאים בידי רשות המים או שיש סיכויים סבירים לדעתו שיהיו בידיה בזמן הדרוש, ורשאי השר להתנות את ההרשאה במתן ערובה להבטחת תשלום הפיצויים האמורים בצורה ובסכום שיקבע.

35. רשות מים לא תוציא איגרות חוב, ולא תקבל הלוואה לתקופה של יותר משלוש שנים, אלא באישור שר החקלאות; אין הוראה זו גורעת מהוראות כל חיקוק אחר.

36. רשות מים היא גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 7 (ז) לחוק מבקר המדינה, תש"ט—1949.¹

37. (א) רשות מים תגיש לשר החקלאות אחת לשנה דין וחשבון על פעולותיה ותתן בכל עת, לו או למי שימנה לכך, כל ידיעה שידרוש בקשר לפעולותיה. (ב) נציב המים ונציגי רשאים להיות נוכחים בכל אסיפה כללית של רשות מים ובכל ישיבותיהם של הנהלתה או של גוף אחר, מבצע או מבקר, שלה.

38. שר החקלאות יגיש לכנסת אחת לשנתיים דין וחשבון על פעולותיהן של רשויות המים.

1 ס"ח 8, תשי"ט, עמ' 33.

39. ניהלה רשות מים אזורית מפעל מים בניגוד להוראות חוק זה. לרבות תכנית המפעל ותקנות אחרות על פי החוק, רשאי שר החקלאות, לאזור שהתרה בה בכתב –

(1) לעשות את הדרוש לתיקון המעוות ולגבות מרשות המים את ההוצאות הכרוכות בכך;

(2) לצוות על העברת מפעל המים לרשות מים אחרת, או לידי המדינה, או באישור שר הפנים – לרשות מקומית;

(3) לבטל את ההסמכה להיות רשות מים, ומשעשה כן רשאי הוא להורות לנציב המים שינהל את מפעל המים בדרך ובתנאים שיקבע בהוראות, עד אשר יועבר מפעל המים לרשות מים אחרת, לרשות מקומית או לידי המדינה, או עד שתבוטל התכנית והמפעל יועבר לידי ספק מים שיספק ממנו מים לכל הצרכנים שקיבלו אספקתם מרשות המים האמורה.

40. לא ישתמש שר החקלאות בסמכותו לפי סעיף 39 לגבי רשות המים הארצית אלא באישור הממשלה.

סייג לגבי רשות
המים הארצית

41. מי שבגרם לו נזק על ידי העברת מפעל המים מרשות מים אזורית לרשות אחרת או על ידי ביטול הסמכתה לפי סעיף 39, רשאי לערור לפני ועדת השפיטה.

ערר

סימן ב': תכנון מפעלי מים

42. תכנית מפעל תציין, בין השאר:

תכנית מפעל

(1) מטרת המפעל;

(2) שטח פעולתו של המפעל;

(3) העבודות הדרושות להקמת המפעל וניהולו;

(4) אומדן ההשקעות ודרך מימון;

(5) המקרקעין המיועדים למפעל לצמיתות, וכן המקרקעין שבהם יגיוח צינורות או יעשו פעולות ארעיות בלי שתידרש תפיסתם לצמיתות;

(6) רצועת המגן של מיתקני המפעל.

43. (א) הצעת תכנית מפעל תוגש תחילה לוועדת התכנון שהוקמה לפי סעיף 105 לשם בדיקתה מבחינה טכנית, כלכלית ומשקית והתאמת תכנית מפעל אזורי לתכנית המפעל הארצי.

בדיקות תכנית

(ב) ועדת התכנון רשאית לדרוש עריכת מדידות, חפירות, קדיחות ופעולות סבירות אחרות העשויות לעזור בבדיקת התכנית; דרישה כזאת תשמש הרשאה למי שצויין בה להיכנס לכל מקום ולעשות כל דבר הדרוש בקשר לפעולות המפורטות בדרישה.

44. לאחר בדיקה על ידי ועדת התכנון תפורסם הצעת תכנית המפעל בצורה ובמקומות שיוורה נציב המים, והודעה על כך תפורסם ברשומות, וזולת אם היתה הצעת תכנית שלא יוזמה על ידי רשות ושר החקלאות הורה להסירה על הסף.

פרסום בניגים

45. כל המעוניין, הן בתור בעל והן בדרך אחרת, בקרקע, בכנין או בנכסים אחרים העשויים להיפגע על ידי הצעת התכנית שפורסמה, רשאי להגיש התנגדות לנציב המים תוך 30 יום מיום פרסום ההודעה לפי סעיף 44 או תוך תקופה ארוכה יותר שיקבע נציב המים באותה הודעה.

ערר על תכנית

46. (א) כעבור התקופה האמורה בסעיף 45 תובא הצעת תכנית המפעל יחד עם מסקנות ועדת התכנון, הערותיהם של יוזמי התכנית ושל נציבי המים, ובצירוף התנגדויות שהוגשו בהתאם לסעיף 45, לאישור שר החקלאות.

(ב) שר החקלאות, לאחר התייעצות במועצת המים, רשאי לאשר את התכנית בשינויים או בלי שינויים או להסירה.

(ג) שר החקלאות לא יסיר כל התנגדות אלא אם ניתנה תחילה למתנגד הזדמנות להשמיע טענותיו לפניו או לפני מי שמינה לכך או לפני מועצת המים.

תיאום תכנית עם תכנית בנין עיר

47. (א) לא יאשר שר החקלאות תכנית מפעל לפני שהביאו אותה לפני הועדה המחוזית לבניה ולתכנון עיר במחוזו שבו נמצא השטח של תכנית המפעל, והועדה רשאית לאשר את התכנית, על אף האמור בפקודת בנין ערים, 1936², בדבר דרכי אישור תכניות בנין עיר.

(ב) לא תסרב הועדה האמורה לאשר תכנית אלא מטעמים שמכוחם היא רשאית לסרב לאשר תכנית בנין עיר לפי פקודת בנין ערים, 1936.

(ג) לא אישרה הועדה תכנית כאמור, רשאי שר החקלאות להביא את התכנית לפני הממשלה והיא רשאית לאשרה בשינויים או בלי שינויים או להסירה.

מקומות קדושים והיסטוריים

48. (א) היה ביצועה של תכנית פוגע במקום קדוש כמשמעותו בדבר-המלך-כמועצה על א"י (המקומות הקדושים)³, או במקום פולחן דתי, לא יאשר אותה שר החקלאות אלא בהסכמת שר הדתות.

(ב) היה ביצועה של תכנית פוגע באתר היסטורי כמשמעותו בפקודת העתיקות⁴, לא יאשר אותה שר החקלאות אלא בהסכמת שר החינוך והתרבות.

פרסומה, תחילתה ועריפתה של תכנית מפעל

49. (א) הודעה על אישורה של תכנית או על הסרתה תפורסם ברשומות, ותחילתה ביום פרסום ההודעה או ביום מאוחר יותר שנקבע באותה הודעה; פרסומה של תכנית שאושרה יהיה בדרך שנקבעה בסעיף 44.

(ב) העתק תכנית מפעל שאושרה לפי חוק זה תוגח, ביחד עם תכנית לבנין עיר, במשרדי הועדה המקומית לבנין עיר שבתחום פעולתה נמצא המפעל.

(ג) כוחה של תכנית מפעל שאושרה יפה מכוחה של כל תכנית לבנין עיר.

שינויים בתכנית מפעל המים

50. הוראות הסעיפים 42 עד 49 יחולו גם על שינויים בתכנית מפעל ועל ביטולה, אלא אם אין בשינוי משום פגיעה בזכויות, רשאי נציבי המים להימנע מפרסום ביניים לפי סעיף 44.

מפעלים קיימים

51. (א) מפעל מים שהוקם לפני תחילתו של חוק זה, או שבהקמתו הוחל לפניו אותה יום, רשאי שר החקלאות, לאחר התייעצות במועצה, לאשר תכנית להקמתו והפעלתו מיום האישור או מיום מאוחר יותר, ויראו את התכנית כאילו אושרה וקיבלה תוקף לפי הוראות חוק זה.

(ב) הודעה על אישור לפי סעיף זה תפורסם ברשומות.

2 ע"ר 1936, תוס' 1 מס' 589, עמ' 157.

3 חוקי א"י, כרך ג', עמ' 2805.

4 חוקי א"י, כרך א', פרק ה', עמ' 24.

52. לשם מילוי תפקידיה רשאית רשות מים, או מי שפועל בשמה, גם –

מטכיות עור של
רשות מים

(1) להיכנס לכל מקום, לקדוח, לתפור ולהניח צינורות, להקים או לסלק מבנים, סכרים, מיתקנים, לסלק נטיעות וגידולים, הכל בהתאם לתכנית המפעל ובמידה שהדבר דרוש להקמתו;

(2) לתפוס את מקורות המים המיועדים למפעל ואת המקרקעין המיועדים לתפיסה צמיתה בהתאם לתכנית המפעל ולמנוע את הגישה אליהם.

מטכות לתת
היתרים לפי
חיקוקים

53. היתה פעולה מהפעולות המנויות בסעיף 52 טעונה היתר, רשיון או פטור על פי כל חיקוק, לרבות חוק עזר שניתן לפיו, רשאים גם שר החקלאות והשר הממונה על ביצועו של אותו חיקוק ביחד, לתת את ההיתר, הרשיון או הפטור; אין הוראה זו גורעת מהוראה אחרת בחיקוק.

תפיסת מקרקעין

54. (א) מבנים או מקרקעין אחרים המיועדים לפי תכנית המפעל לתפיסה צמיתה וכן בנינים ששטחם דרוש לפי תכנית המפעל להקמת מפעל המים, רשאית רשות המים לדרוש את פנינים, לאחזר מתן הודעה 90 יום מראש למחזיקים בהם.

(ב) לענין סעיף זה כוחה של תכנית מפעל שאושרה ככוח פסק דין פינוי של בית משפט שאין עליו ערעור עוד, ומותר להוציאו לפועל על ידי כל משרד הוצאה לפועל שבתחום שיפוטו של בית המשפט המחוזי, שבו נמצאים הבנינים או המקרקעין; אולם אם היה המבנה דירה כמשמעותה בחוק הגנת הדייר, תשט"ו–1955, והתופס בה היה מוגן מפני פינוי מכוח החוק ההוא, לא יפונה אלא לאחר שהועמד לרשותו דיור חלופי או שולמו לו פיצויים כדי השגת דיור חלופי, הכל להנחת דעתו של יושב ראש ההוצאה לפועל.

רכישת מקרקעין

55. מקרקעין המיועדים לפי תכנית מפעל לתפיסה צמיתה, רשאית רשות מים לרכושם מיד כשהם חפשיים מכל שעבוד, עיקול או זכות אחרת בהם, והמקרקעין יירשמו על שם המדינה או על שמה של רשות המים בספרי האחוזה על סמך אישור שיינתן למטרה זו על ידי שר החקלאות.

גישה חלופה
סבירה

56. היתה תכנית מפעל מונעת מבעל מקרקעין את הגישה אליהם, חייבת רשות המים לפתוח ולהתקין לו, על חשבונה היא, דרך גישה חפשית סבירה לאותם מקרקעין, ולשם כך רשאית היא להשתמש בכל הסמכויות שיש לה לגבי הקמת מפעל מים ולהכניס הוראות מתאימות לתכנית מפעל.

ביצוע עבודות
זמניות

57. (א) ביצוע רשות המים במקרקעין שאינם מיועדים לתפיסה צמיתה עבודות חפירה, או כל עבודה אחרת בתחום סמכויותיה, תחזיר את המקרקעין בגמר העבודות ולא יאוחר משה חדשים לאחר גמר העבודה, לאותו מצב, ככל האפשר, שבו היו לפני כן.

(ב) לא קיימה רשות המים את המוטל עליה לפי סעיף קטן (א), רשאי בעל המקרקעין קעין או המחזיק בהם כדין, לאחר שהתרה ברשות המים בכתב, לעשות זאת ולחבוע את החזרת ההוצאות מרשות המים.

הנכלות בניה
ונטיעה עם פרסום
תכנית

58. (א) משנתפרסמה הודעה על הנחת תכנית כאמור בסעיף 44, יהיו הקמת בנינים והגדלתם וכן נטיעה בקרקעות המיועדות לפי תכנית מפעל לתפיסה צמיתה מותנות בהיתר נציב המים כל עוד לא הוסרה התכנית או כל עוד לא הוצאה הקרקע מן התכנית עקב שינויים בה, אך לא יותר משנתיים מיום פרסום ההנחה כאמור.

(ב) קרקע שלא היתה כלולה בתכנית מפעל לפי סעיף 42 ונכללה כמיועדת לתפיסה צמיחה בתכנית שאושרה לפי סעיף 46 או 47, יחול עליה האיסור האמור בסעיף קטן (א) במשך שנה מיום פרסום ההודעה על אישור התכנית.

הגבלות בניה
ונטיעה בתחום
קו מים ולצדדיו

59. (א) בתחום קו המים ובמרחק עשרה מטרים משני צדדיו, או במרחק אחר שנקבע לכך בתכנית מפעל, תהיה הקמתם של מבנים, מיתקנים ונטיעתם של מטעים טעונה היתר מנציב המים.

(ב) פורסמה הצעת תכנית מפעל כאמור בסעיף 44, יחולו הגבלות הבניה והנטיעה האמורים מיום הפרסום עד תחילת תקפה של תכנית המפעל או עד לפרסום הודעה ברשומות, שתכנית המפעל הוסרה, כאילו היתה ההצעה תכנית מפעל שאושרה.

(ג) "קו מים" לענין סימן זה – קו ציבורות, תעלה או מיתקן אחר להובלת מים, לויסותם או למדידתם, שהותקנו או שעומדים להיות מותקנים בהתאם לתכנית מפעל שאושרה, והוא עובר המיתקן ברצועת קרקע המיועדת לפי תכנית מפעל לתפיסה צמיחה – מלוא הרצועה הזאת.

פטור ממסים
ותשלומי חובה

60. הוגבלו זכויותיו של פלוני בקרקע מכוח הסעיפים 58 או 59, רשאי שר האוצר לפטור פטור מלא או חלקי מתשלום כל מס המגיע לאוצר המדינה בקשר לאותה קרקע ורשאית רשות מקומית לפטור כאמור מתשלום כל ארבונו, מס או תשלום חובה אחר המגיע לה, והכל במידה שהדבר נוגע לתקופה בה הוגבלו הזכויות ובשים לב לקיפוח ההנאה בקרקע מכוח ההגבלות האמורות; סמכויות אלה אינן גורעות מסמכות לפי כל חיקוק אחר.

סייג לסירוב

61. לא יסרב נציב המים לתת היתר לפי סעיף 59 אלא אם עלולים המבנים, המיתקנים או המטעים לסכן את קו המים או להפריע לשימוש בו או לגישה אליו.

בניה ונטיעה
שלא בהיתר

62. מבנים ומיתקנים שהוקמו או שהוחל בהקמתם, מטעים שנטעו או שהוחל בנטיעתם בלי היתר או שלא לפיו, רשאי נציב המים, לאחר שהתרה בכתב בבעליהם או במחזיקים בהם, לסלקם ולגבות את ההוצאות הכרוכות בכך ממי שהקימם או נטעם.

ערר

63. הרואה עצמו נפגע על ידי סירובו של נציב המים לתת היתר לפי סעיף 59 או מי שעשוי להיפגע על ידי סילוקם של מבנים, מיתקנים או מטעים לפי סעיף 62, רשאי לערור על כך בפני ועדת השפיטה; אין הערר מעכב את ביצוע הסילוק או ההריסה אלא אם ועדת השפיטה הורתה לעכבו.

סימן ד': פיצויים

זכאים לפיצויים

64. ואלה זכאים לפיצויים מרשות המים:

- (1) הבעלים של מקרקעין שנחפסו על ידי רשות המים, וכן מי שהיה לו במקרקעין, ערב התפיסה, שעבוד, עיקול או זכות אחרת;
- (2) מי שנגרם לו נזק על ידי שלילה זמנית של ההנאה במקרקעין או של השימוש הסביר בהם או על-ידי צמיחתם, או על ידי הפחתת ערכם של המקרקעין, אם כתוצאה מפעולות להקמת מפעל מים או לביהורלו, ואם כתוצאה מליקויים או קלקולים במיתקני המפעל, וכן מי שנגרם לו נזק על ידי ניתוקו ממקור המים שנמגנו היה מקבל מים.

תמורת פיצויים

65. הפיצויים ישולמו בכסף, אולם רשאית רשות המים להעמיד לרשות הזכאי לפיצויים במקרקעין אחרים במקום המקרקעין שנחפסו, או לסלק פגיעות על ידי הקמת מבנה או התקנת מיתקן או בדרך סבירה אחרת, הכל במידה שהדבר עשוי לבוא במקום פיצוי בכסף.

66. בחישוב הפיצויים לא יובאו בחשבון נכסים, גידולים ונטעים שנתווספו למקרקעין עקב הפרת איסור בניה או נטיעה לפי חוק זה. חישוב הפיצויים

67. (א) שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות במועצת המים, לקבוע כללים לחישוב הפיצויים לפי סימן זה, לרבות הפיצוי בעין. כללים לחישוב פיצויים

(ב) לא נקבעו כללים כאמור, יחושבו הפיצויים בשל הפקעת קרקעו ותפיסתן בהתאם לקביעותיה של פקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943⁶; לענין סעיף 12 לאותה פקודה יראו את מועד פרסום התכנית לפי סעיף 44 כמועד פרסום ההודעה בדבר הכוונה לרכוש חזקה במקרקעין.

68. נציב המים יקבע סכום הפיצויים לענין סימן זה ועל החלטתו רשאי התובע פיצויים לערור לפני ועדת השפיטה. הכרעה בדבר פיצויים

69. רשות המים רשאית שלא להיענות לתביעת פיצויים לפי סימן זה, פרט לפיצויים הנובעים מתפיסה צמיתה של מקרקעין, אם התביעה לא הוגשה תוך שלוש שנים לאחר שנולדה עילת התביעה והתובע לא הראה טעם סביר לאיחורו. התיישנות

סימן ה': הספקת מים

70. רשות מים חייבת לספק מים, בעצמה או על ידי ספקים אחרים, לכל הצרכנים שבשטח פעולתו של מפעל המים. הספקת בשטח הפעולה

71. (א) רשות מים רשאית בהיתר מאת נציב המים לספק מים, בעצמה או על ידי ספקים אחרים, לצרכנים שמחוץ לשטח פעולתו של מפעל מים, והיא חייבת לעשות כן על פי צו מנציב המים; כמות המים, מחירם, תנאי הספקתם ומשך תקופת ההספקה, ייקבעו בהיתר או בצו. הספקת מחוץ לשטח פעולה

(ב) כל מי שרואה עצמו נפגע על ידי ההיתר או הצו רשאי לערור על כך בפני ועדת השפיטה.

72. (א) רשות מים רשאית, באישור נציב המים, ובכפוף להוראות כל חוק אחר, לקבוע הוראות כלליות בדברים אלה: הוראות כלליות להספקת מים

(1) מדידת כמות המים שרשות המים תספק לצרכניה;

(2) תנאים טכניים הקשורים בהספקת המים;

(3) אמצעים שהצרכנים יהיו חייבים לנקוט בהם כדי להבטיח שימוש יעיל וחסכוני במים שיוספקו להם וכדי למנוע בזבוז מים או זיהומם;

(4) סדרי הגביה של דמי המים כמשמעותם בפרק הרביעי;

(5) המקרים והתנאים שבהם רשות המים תהיה רשאית להפסיק זמנית את הספקת המים לצרכניה.

(ב) לא יאשר נציב המים את ההוראות האלה לפני שנתן הזדמנות להשמיע טענות והצעות בדרך שנקבעה בתקנות.

(ג) הוראות לפי סעיף קטן (א) יפורסמו בדרך שיקבע נציב המים, ותקפן מיום הפרסום או הפרסום האחרון, הכל לפני הענין.

⁶ ע"ד 1943, תוס' 1 מ' 1305, עמ' 32

סימן ו': העברת מפעלי מים

73. (א) רשות מים או רשות מקומית המבצעת תפקידי רשות מים אזורית לפי חוק זה, רשאית לבוא לידי הסכם עם רשות מים או רשות מקומית אחרת בדבר העברת מפעל מים מזו לזו, וכן בדבר איחודם של שני מפעלים או יותר, והכל בכפוף לסעיף 31 (ב).
- (ב) ההסכם על כל תנאיו טעון אישור שר החקלאות ואם היתה רשות מקומית צד להסכם – גם אישור שר הפנים, ובכל מקרה טעון הוא אישור בית המשפט המחוזי שבתחום שיפוטו נמצא שטח פעולתו של מפעל המים; בית המשפט יבדוק תחילה אם העברת המפעל עלולה לפגוע בזכויותיהם של חברים, צרכנים או נושים, ויהיה רשאי לקבוע תנאים שייראו לו להגנתן של זכויות אלה.
74. (א) שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות עם מועצת המים ובאישור הממשלה, לבוא בשם המדינה לידי הסכם עם רשות מים או רשות מקומית בדבר העברת מפעל מים אזורי לידי המדינה.
- (ב) הרואה עצמו נפגע על ידי העברת מפעל מים לפי סעיף זה רשאי לערור על כך לפני ועדת השפיטה.
75. הודעה על הסכם מאושר כאמור בסעיפים 73 ו-74 תפורסם ברשומות ותחילת תקפה של ההעברה תהיה בתום ששים יום מיום הפרסום או מיום מאוחר יותר שנקבע בהודעה.
76. העברתו של מפעל מים לפי חוק זה וצו לפי סעיף 39 מעבירים לידי הנעבר את כל הנכסים, הזכויות, החובות והחייבים שהיו למעביר בקשר למפעל הנדון, והוא כשאינ בהסכם או בצו הוראה אחרת.

פרק רביעי: דמי מים

סימן א': פיקוח על דמי מים

77. בפרק זה –
"דמי מים" – מחיר המים וכל תמורה אחרת בקשר להספקת מים.
78. מי שמספק מים – בין לצרכן ובין לספק אחר – חייב למסור לנציב המים, לפי דרישתו, פרטים מלאים על דמי המים שצרכניו חייבים בהם תמורת המים שהוא מספק להם ועל דרך חישובם.
79. שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות במועצת המים, לקבוע כללים לחישובם של דמי מים, ובין השאר – לשיעורי הבלאי של מיתקני מים ולשיעורי הריבית.
80. (א) שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות במועצת המים, לקבוע תעריפים לדמי מים, אם בדרך כלל או לגבי אזור או ספק פלוני או סוג ספקים פלוני, ורשאי הוא לדרג את דמי המים לפי מטרות המים, לפי השימושים, לפי עונות השנה או שעות היממה, לפי נתונים גיאוגרפיים או טופוגרפיים או לפי נתונים אחרים, הכל בשים לב למשקיותם של מפעלי המים שעליהם יחולו תעריפים אלה (להלן – התעריף).
- (ב) לפני ששר החקלאות יקבע תעריף, יתן לספקים ולצרכנים שעליהם יחול, הזדמרות להשמיע טענותיהם בדרך שנקבעה בתקנות.
81. (א) מי ששילם לספק דמי מים למעלה מן הקבוע בתעריף, רשאי, תוך שנה מיום התשלום, לדרוש החזרת העודף או לנכותו מן המגיע ממנו לספק.

(ב) נעשה הסכם בין ספק לבין צרכן על תשלום דמי מים למטה מן הקבוע בתעריף, רשאי הספק לשנות את ההסכם בהתאם לשינויים בתעריף.

פרסום ותחילת תוקף

82. כללים לפי סעיף 79 ותעריף לפי סעיף 80 יפורסמו ברשומות ובכל דרך נוספת שהורה עליה שר החקלאות, ותחילת תקפם ביום פרסומם ברשומות או ביום מאוחר יותר שקבע שר החקלאות.

סימן ב': קרן איוון לדמי מים

83. (א) תהיה קרן איוון לדמי מים שמטרתה להקטין את ההפרשים בין דמי המים באזורי הארץ השונים (להלן – קרן האיוון); אמצעי קרן האיוון יובאו מתוך היטלי האיוון לפי סעיף 84 ומתוך תקבולים אחרים שיגיעו אליה למטרה זו.
(ב) קרן האיוון תהיה תאגיד המתנהל על ידי נציב המים.

קרן איוון והנהלתה

84. (א) שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות במועצת המים, לקבוע אזורים וסוגי מפעלי מים שבהם יחול על הספקים ועל המפיקים תשלום לקרן האיוון (להלן – היטל איוון) מחושב לפי יחידות של כמות המים המסופקת. ורשאי הוא לדרג את היטל האיוון לפי נתונים גיאוגרפיים, טופוגרפיים או אחרים; הודעה על היטל איוון תפורסם ברשומות ותקפה מיום הפרסום או מתאריך מאוחר יותר, כפי שנקבע באותה הודעה.

היטל איוון

(ב) לפני ששר החקלאות יטיל היטל איוון יתן לספקים, למפיקים ולצרכנים שבאזורים או בסוגי המפעלים שעליהם יחול ההיטל, הודמנות להשמיע טענותיהם בדרך שנקבעה בתקנות.

85. שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות במועצת המים, לקבוע אזורים וסוגי מפעלי מים שבהם הספקים והמפיקים זכאים לקבל מידי נציב המים הענקות מתוך קרן האיוון (להלן – הענקות); חישובן, דירוגן ופרסומן של הענקות יהיה כאמור בסעיף 84.

הענקות להזלת מים

86. שר החקלאות רשאי, בהתייעצות עם מועצת המים, ליצור מכספי קרן האיוון עתודות לאיוון רב שנתי של דמי מים.

עתודות

87. ספק מים רשאי לגבות מן הצרכן, יחד עם דמי המים לכל יחידת כמות מים, סכום השווה להיטל האיוון העולה בחלקה של אותה יחידה, והוא חייב לנכות מדמי המים כאמור את הסכום השווה להענקה העולה בחלקה של אותה יחידה, הכל לפי הענין ובדרך שנקבעה בתקנות.

מחיר המים וקרן האיוון

88. שר החקלאות רשאי, בהתייעצות עם מועצת המים, להתקין תקנות בדבר הנהלת קרן האיוון ותקציבה ובדבר דרכי הגביה של ההיטל ומועדי תשלומו לקרן האיוון.

דרכי הגביה ותשלום לקרן

89. מי שנדרש לשלם היטל איוון רשאי לערור על החיוב לפני ועדת השפיטה; הערר אינו מעכב את גביית התשלום בהתאם לדרישה.

ערר

פרק חמישי: שמירה על המים

90. במקום שמדובר בפרק זה על דלדול מקורות מים אין נפקא מינה אם נתמעטה כמות המים או אם פחתה האפשרות להעלותם או להובילם.

דלדול מקורות המים

91. המפיק או המספק או הצורך מים חייב לנהוג בהם ביעילות ובחסכון.

חובת יעילות וחסכון

92. (א) המפיק או המספק מים חייב למנוע סתימה, זיהום ודלדול של המקור ממנו הוא מסיק את המים, וכן למנוע זיהום של מקור המים על ידי שופכין, או מים פסולים לשימוש, ולהחזיק את מיתקני המים שלו במצב תקין כדי מניעת זיהום ובזבוז.

שמירת המים

(ב) הצורך מים חיים להימנע מעשיית דבר העלול להביא לידי סתימה, זיהום ודלדול של המקור ממנו הוא מקבל את המים, וכן למנוע זיהום של מקור המים על ידי שופכין, או מים פסולים לשימוש, ולהחזיק את מיתקני המים שלו במצב תקין כדי מניעת זיהום ובזבוז.

(ג) "זיהום" לענין סעיף זה— כל מה שעושה את המים פחות מתאימים לשימוש שהם מיועדים לו, לרבות המלחתם והרעת תכונותיהם.

מטבויות נציב המים

93. נוכח נציב המים שלא נתקיימה הוראה מהוראות הסעיפים 91 או 92, רשאי הוא —
(1) לצוות על מי שחייב בקיומה שיתקן את המעוות בהתאם לצו; ואם לא יקויים תוך זמן סביר — לעשות את הדרוש לקיומו וכן לצוות על הפסקת הפקה או הספקה או צריכה של מים, או צמצומן, ככל שיידרש לפי הנסיבות עד לתיקון המעוות; והצאות הביצוע של נציב המים על פי הצו, ייגבו כאילו היו מס שפקודת המסים (גבייה) ⁷, פרט לסעיף 12 שבה, חלה עליו;
(2) לנקוט אמצעים למניעת נזק מידי חמור למקור המים שאין לו תקנה בדרך אחרת.

ערר

94. הרואה עצמו נפגע על ידי צו לפי סעיף 93, רשאי לערור עליו לפני ועדת השפיטה; הערר אינו מעכב את ביצוע הצו, אלא אם ועדת השפיטה ציוותה לעכבו.

זכות כניסה, בדיקה וכו'

95. נציב המים וכל מי שהרשהו לכך בכתב, רשאי להיכנס לכל מקום, לאחר מתן הודעה מראש בכתב למחזיק באותו מקום, ולעשות כל פעולה הדרושה לשמירה על המים ובין השאר —

- (1) חיפוש אחרי מקורות מים;
- (2) מדידת תפוקתם ותכונותיהם של מקורות מים;
- (3) בדיקת לקביעת הצריכה במים.

פיצויים

96. מי שנגרם לו נזק על ידי פעולה לפי סעיף 95 — למעט פעולה שבאה כתוצאה מהפרת אחד החיובים לפי חוק זה — זכאי לפיצויים מאוצר המדינה בעד נזק זה; באין הסכמה בין הדורש פיצויים לבין נציב המים בדבר הפיצויים, שיעורם ותנאי נתינתם, תפסוק ועדת השפיטה.

רצועת מגן

97. (א) שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות עם מועצת המים, לקבוע כללים לקביעת רחבן ושטחן של רצועות המגן למקורות מים, או למיתקנים המשמשים להפקת מים, להח"סנתם או להובלתם (להלן — רצועת מגן).

(ב) נציב המים רשאי, אם ראה צורך בכך לשמירה על מים, מקור מים ומפעלי מים או על מיתקן להפקת מים, להחסנתם ולהובלתם, לקבוע רצועת מגן מסביב לאותו מקור או מיתקן או לצדדיו, שהכניסה אליה והמעבר בה יהיו אסורים או מוגבלים לאדם, לבעלי חיים ולכלי רכב בלא היתר מאת נציב המים.

(ג) לא יכריז נציב המים כרצועת מגן שטח העולה על ההכרחי לקיום המטרות המפורשות בסעיף קטן (ב).

פיצויים

98. מי שנגרם לו נזק על ידי פעולה לפי סעיף 95 שלא בעקבות הפרת חוק זה מצד הניזוק, וכן מי שנגרם לו נזק על ידי קביעה לפי סעיף 97, זכאי לפיצויים מאוצר המדינה; באין הסכמה בין הדורש פיצויים לבין נציב המים בדבר הפיצויים, שיעורם ותנאי תשלומם, תפסוק ועדת השפיטה.

⁷ חוקי אי"י, כרך ב', פרק קל"ו, עמ' 1374

99. (א) נתדלדל מקור מים במידה שתפוקתו אינה מספיקה לקיום הספקת המים הרגילה ממנו, רשאי נציב המים, באישור שר החקלאות שנתקבל לאחר התייעצות עם מועצת המים, לצוות על המפיק מים מהמקור לצמצם את ההפקה מאותו מקור, על וויסות המים או על נקיטת אמצעי חירום אחרים, לשם הבטחת הספקת מים ככל שייראה לו בנסיבות הענין; היה לדעת שר החקלאות צורך בפעולה מיד, רשאי נציב המים לבצעה באישור השר לפני שנועץ עם מועצת המים.

(ב) לא מילא המפיק אחרי הצו, רשאי נציב המים, לאחר התראה בכתב, לבצעו, ומשעשה כך — לגבות מן המפיק את החוצאות הכרוכות בכך.

100. נוכח נציב המים שקו צינורות, תעלה או מיתקן אחר להובלת מים אינם מנוצלים על ידי בעליהם, רשאי הוא לחייב אותו להוביל בהם מים בשביל ספק שמקור מימיו נתדלדל או שהשימוש בו או במיתקניו נפגם במידה שתפוקתו אינה מספקת להפקת כמות המים הרגילה ממנו; באין הסכמה בין הצדדים על כמות המים, תנאי ההספקה והתשלומים — ייקבעו על ידי נציב המים.

הפעלת מיתקנים
לא-מנוצלים

פרק ששי : ביצוע

סימן א' : מועצת המים וגופים אחרים

101. (א) חברי מועצת המים יהיו נציב המים ולא פחות מ-20 ולא יותר מ-30 חברים אחרים מבין נציגי הציבור ונציגי המדינה, ובלבד שמספרם של נציגי הציבור יהיה גדול משל נציגי המדינה.

הרכב מועצת
המים

(ב) נציגי הציבור יתמנו לאחר התייעצות עם ארגונים או מוסדות שהם לדעת הממ"שלה גופים ונציגים של ספקי מים או צרכני מים.

(ג) חבר שנתמנה למועצת המים בנקיבת שמו יתמנה לתקופה של שלוש שנים ויכהן עד שימונה חבר אחר תחתיו ואפשר לחזור ולמנותו.

(ד) הממשלה רשאית להעביר חבר מועצת המים מכהונתו לפני שנסתיימה תקופת כהונתו.

(ה) שר החקלאות ישמש יושב ראש מועצת המים, ובהעדרו — נציב המים.

(ו) לענין סעיף זה "נציג המדינה" — לרבות נציגי ההסתדרות הציונית העולמית וכל מוסדותיה.

102. (א) שר החקלאות יכנס את מועצת המים לפחות אחת לשלושה חדשים, לפי הצורך, או לפי דרישתם של שליש מחבריה, ויקבע את סדר היום בכל כינוסיה.

(ב) מועצת המים רשאית לבחור מתוכה ועדות ולאצול להן מסמכויותיה.

(ג) סדרי עבודתה ודיוניה של מועצת המים וועדותיה ייקבעו על ידיה, במידה שלא נקבעו בתקנות.

(ד) שום פעולה של מועצת המים או של ועדה מועדותיה לא תיפסל מחמת זה בלבד, שבשעת הפעולה היה מקומו של אחד החברים פנוי מכל סיבה שהיא.

עבורת המועצת

103. מועצת המים תמנה, בהסכמת שר החקלאות, ועדה לאספקת מים לחקלאות, שתדון בכל הקשור לשימוש במים והספקתם לחקלאות, וכן ועדה לאספקת מים למטרות אחרות, שתדון בכל הקשור לשימוש במים והספקתם למטרות תעשייה, חרושת, מסחר ושירותים; חבר ועדת אספקה יכול להיות מי שאינו חבר המועצה.

ועדות אספקה

104. מועצת המים רשאית, בהסכמת שר החקלאות, לבחור ועדות אזוריות שחבריהן יהיו חברי המועצה ושאינם חברי המועצה, ובלבד שמספרם של הראשונים יהיה גדול משל האחרונים; מועצת המים אינה רשאית לאצול לעדה אזורית מסמכויותיה אלא בענינים הנוגעים לאותו אזור.

105. (א) שר החקלאות ימנה ועדה של לא יותר מ-11 חברים להיות ועדת תכנון לבדיקתן של תכניות מפעל לפי הוראות חוק זה.

(ב) סדרי עבודתה ודיניה של הועדה ייקבעו על ידיה, במידה שלא נקבע בתקנות.

(ג) שום פעולה של ועדת התכנון לא תיפסל מחמת זה בלבד שבשעת הפעולה היה מקומו של אחד החברים פנוי מכל סיבה שהיא.

106. נציב המים יתן למועצת המים אחת לשנה סקירה על פעולותיו.

107. על אלה תפורסם הודעה ברשומות:

- (1) מינויה של מועצת המים ושל ועדת התכנון ושינוי בהרכבה;
- (2) בחירת ועדות של מועצת המים ואצילת סמכויות להן;
- (3) מינוי נציב המים.

108. (א) שר החקלאות רשאי, בצו ברשומות, להקים על יד כל רשות מים אזורית מועצה שתפקידה לייצג את הצרכנים של רשות המים לפני מועצת המים (להלן – נציגות צרכנים).

(ב) נציגות הצרכנים תהיה רשאית להביא טענותיה והצעותיה לפני רשות המים בכל הנוגע לפיתוחו והרחבתו של מפעל המים של הרשות ולאספקת המים ממנו.

(ג) לפני שייקבעו כללים על ידי רשות המים לפי סעיף 72, או קביעות, או כללים על ידי שר החקלאות לפי סעיפים 10, 80 או 84, תינתן לנציגות הצרכנים להביא לפניהם טענותיה והצעותיה, במקום הצרכנים, בדרך שתיקבע בתקנות.

109. נציגות הצרכנים תהא מורכבת מנציגי הרשויות המקומיות ומנציגי תאגידים מספקי מים בתמורה המקבלים מים מרשות המים; אולם רשאי שר החקלאות לצרף לנציגות הצרכנים נציג צרכני מים, שלדעתו מטרת המים שלהם אינה מיוצגת על ידי נציגות הצרכנים.

110. הרכבה של נציגות הצרכנים וסדרי עבודתה ייקבעו בצו שהקים את נציגות הצרכנים או בצו מאוחר יותר של שר החקלאות, והיא תכונס על ידי נציב המים.

סימן ב': ועדת שפיטה

111. (א) ועדת שפיטה תדון בשלושה: שופט ששר המשפטים ימנה כיושב ראש ושני נציגי ציבור שימנה השופט מפעם לפעם מתוך רשימת נציגים שנערכה על ידי שר החקלאות, לאחר התייעצות עם מועצת המים ועם ארגונים של רשויות מקומיות.

(ב) בהסכמת בעלי הדין, רשאי יושב ראש, כדן יחיד, לשמוע אותם, להחליט החלטות ביניים ולתת תוקף של פסק-דין להסכם פשרה שביניהם.

112. (א) שר המשפטים יקבע, בצו אזורי, שיפוטן ומקומות מושבן של ועדות השפיטה.

(ב) בתחום סמכותה יהא כוחה של ועדת השפיטה כוחו של בית משפט מחוזי במשפט אזרחי.

(ג) ועדת שפיטה הדנה בערר רשאית לאשר את ההחלטה או הפעולה שעליהם עוררים, בשינויים או כלי שינויים, או לבטלן.

113. ועדת השפיטה תהא רשאית לקבל ראייה אף אם לא היתה מתקבלת בכית משפט.

114. החלטותיה של ועדת השפיטה ניתנות לערעור ולהוצאה לפועל כפסק דין והחלטה אחרת של בית משפט מחוזי במשפט אזרחי.

115. שר המשפטים רשאי לקבוע, בתקנות, סדרי הדין של ועדת השפיטה ושל ערעורים על החלטותיה.

פרק שביעי: הוראות שונות

116. אין הוראות חוק זה גורעות מכל סמכות לפי חיקוק אחר וכן מכל זכות לפי סעיף 45 לחוק הנפט, תשי"ב—1952.⁸

117. הוראות חוק זה אינן גורעות מן הזכות לקחת מים בכד או בכלי דומה, לשם שתיה, השקאת בעלי חיים והפעלת כלי רכב.

118. מסירת הודעה או מסמך אחר על ידי נציב המים או רשות מים או כל רשות אחרת שהוקמה על פי חוק זה או לפי התקנות על פיו, תהא מסירה כדין, אם בשלחו בדואר רשום לאדם שלו בועדו לפי מען מקום מגוריו הרגיל או האחרון או מקום עסקיו הרגיל, או האחרון, או הוצגו במקום בולט על פני המקרקעין שהודעה או המסמך נוגעים להם או שבהם נמצא הדבר שעליו ניתנים ההודעה או המסמך.

119. אדם שעשה אחת מאלה:

- (1) עבר על הוראה מהוראות הסעיפים 9, 16, 58, 59, 70, 78, 87, 91, 92 או 100;
- (2) עבר על קביעות לפי סעיף 10;
- (3) עבר על הוראות רשות המים לפי סעיף 72;
- (4) עבר על הוראה מהוראות צווים לפי הסעיפים 24, 69 או 97;
- (5) הפיק, סיפק או צרך מים בניגוד להוראות הפרק השני או על פיו;
- (6) גבה תמורת הספקת מים סכום העולה על המותר לפי הפרק הרביעי;
- (7) הפריע לנציב המים, לרשות המים או לשליחיהם בכיצוע סמכויותיהם לפי חוק זה.

דינו—מאסר ששה חדשים או קנס אלפיים לירות; היתה העבירה נמשכת—דינו מאסר נוסף של שבוע או קנס נוסף של 100 לירות בעד כל יום שבו נמשכת העבירה אחרי שנמסרה לנאשם הודעה בכתב עליה מאת נציב המים או מאת רשות המים או אחרי הרשעתו בדין.

120. בטלים—

- (1) הסעיפים הבאים של המג'לה — 1235 עד 1239, 1251, 1262, 1263, 1267, 1268, 1269, 1280 עד 1288, 1290, 1291, 1321 עד 1327.
- (2) הסעיפים 123, 124 לחוק הקרקעות העותמני.
- (3) הסעיפים 75 עד 83 והסעיף 110 לפקודת המכרות⁹; וכן חלק ה' לתוספת הראשונה, והטפסים י"א ו"ב הנספחים לתוספת הראשונה לפקודה האמורה.

⁸ ס"ח 109, תשי"ב, עמ' 322.

⁹ חוקי אי"י, כרך ב', פרק צ"ד, עמ' 910.

121. (א) לא יחולו לגבי מים הסעיפים 1008, 1015, 1234 ו-1264 של המג'לה.
 תיקונים
- (ב) בסעיף 3 לפקודת המועצה החקלאית הכללית, תש"ח—1948, בפסקה ב', תימחק המלה "והשקאה".
122. שר החקלאות ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, לרבות הטלת אגרות בעד רשיונות והיתרים המוצאים לפי חוק זה, ושירותים הניתנים על פיו.
123. תחילתו של חוק זה יהיה כיום.....
 תחילה

ד ב ר י ה ס ב ר

החוק המוצע בא להסדיר את רוב עניני המים במדינה, ויחד עם חוק מדידת המים, תשט"ו—1955 (ס"ח 182, תשט"ו, עמ' 82), וחוק הפיקוח על קידוחי מים, תשט"ו—1955 (ס"ח 182, תשט"ו, עמ' 84), וחוק הניקוז וההגנה בפני שטפונות, יהווה מסכת דיני המים, אחידה ושלמה, המטפלת בכל בעיות המים של מדינת ישראל.

בפרק הראשון קובע החוק המוצע שכל מקורות המים במדינה, העיליים והתחתיים, מיועדים לצרכי הכלל, ואין להשתמש בהם אלא בהתאם להוראות חוק זה (סעיף 1). הואיל ובדבר-המלך-במועצתו (תיקון), משנת 1940, נקבע שכל מקורות המים העיליים מוקנים לנציב העליון (כיום ממשלת ישראל), והואיל ולפי חוק הפיקוח על קידוחי מים, אין לקדוח קדיחת מים אלא לפי רשיון המנהל (מנהל עניני המים שבמשרד החקלאות), הרי שהסעיף הוא בכחינת הצהרה כללית בלבד על יעודם של מקורות המים, ואינו קובע עקרון משפטי חדש.

חקיקת המנדט בעניני מים היתה דלה ביותר. מלבד סעיף 16 לדבר-המלך-במועצתו, אשר לא הופעל בזמן המנדט, אלא רק בתקופת המדינה, ופקודת חקירת המים, שלא הופעלה מעולם, לא היתה כמעט חקיקה בענין זה. סעיפים ספורים הנוגעים לעניני מים מפוזרים פה ושם בפקודות השונות, וכמיוחד יש להזכיר את ההוראות בפקודת העיריות, המועצות המקומיות, וכן את פקודת העיריות (בירוב, תיעול ומים), 1936, המקנות סמכויות לרשויות המקומיות לדאוג לאספקת מים בתחומיהן, וכן את פקודת ההגנה על אספקת מים למטרות ציבוריות משנת 1937, שבוטלה על ידי חוק הפיקוח על קידוחי מים.

המחוקק המנדטורי ניסח אמנם שלוש הצעות לפקודות בעניני מים (ולשם כך למעשה פורסם הסעיף 16 האמור) — פקודת השקאה מים עיליים משנת 1941, ופקודת השקאה (מי תהום) משנת 1941, ו-1947, אולם הצעות אלה לא אושרו ובמידה רבה בגלל התנגדות הישוב היהודי. ההצעות הסדירו היטב את רוב בעיות המים (פיקוח על קידוחים, חלוקת מים וכו') אך ביסודן היה מונח העקרון שהמים צמודים לקרקע שבה או לידה הם נמצאים (הן מעל לפני הקרקע והן מתחתה), היינו עקרון זכות הגדה (Riparian Right), המוכר בצורה מסויימת בסעיפי המג'לה. הסדר כזה היה בכוחו לשים לאל תכניות פיתוח רבות של הישוב היהודי. החוק המוצע קובע (סעיף 4) שזכותו של אדם בקרקע אינה מקנה לו זכות במקור מים הנמצא או העובר באותה קרקע או בגבולה.

¹⁰ ע"ר 1938, תוס' 1 מס' 757, עמ' 4.

¹¹ ע"ר תש"ח, תוס' א' מס' 16, עמ' 41.

הסעיפים 2, 3, 5, 9 קובעים את היקפה ומגבלותיה של הזכות למים. הזכות למים אינה מזכה לקבלם עד כדי ניצולו המופה של מקור המים (סעיף 2), והיא צמודה לאחת ממטרות המים שהחוק מונה אותם בסעיף 4. עקרונות אלה דומים לעקרונות חקיקת המים של המדינות המערביות של ארצות הברית (קליפורניה, יוטה ויומינג וכו') אשר מצב מקורות המים בהן דומה במידה מסויימת לזה שבארצנו.

סעיף 5 קובע שהוראות אלה חלות על זכות למים שנוצרה בכל צורה שהיא בין לפני פרסום החוק ובין אחריו.

הסעיף 9, מסמיך את שר החקלאות, לאחר התייעצות במועצת המים (שעוד ידובר בה), לקבוע מידות (נורמות) וכללים לתנאי הספקתם, שימושם ולניצולם היעיל והחסכוני.

הפרק השני דן בהסדר השימוש במים ובו שני סימנים: פיקוח על הצריכה ופיקוח על הפקה ואספקה. הוראות פרק זה דומות להוראות צו שעת חירום (השימוש במים ואספקתם), תשי"ז—1957 (קובץ התקנות 703). צו זה, שפורסם על פי תקנות-שעת-חירום (קיום האספקה והשירותים החיוניים), בא לקבוע הוראות זמניות עד לפרסומו של החוק המוצע. מאזן המים במדינת ישראל, וכן דלדול מקורות המים התחתיים והמלחתם באזור החוף, חייבו פרסומן של הוראות כאלה. בהעדר חקיקה אחרת, שבאמצעותה אפשר היה לקיים משטר של קימוץ וחסכון במים, והכוונת חלוקתם באזורים הנגועים ביותר.

כמות המים המוגבלת שתעמוד לרשותה של המדינה, וכן מצב המים התחתיים באזורים מסויימים, מחייבים תחיקה מקפת להסדר הפקת המים, הפקתם וצריכתם ולשמירתם מפני דלדול והשחתה.

שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות במועצה, להכריז על אזורי קיצוב שבהן צריכת המים תהיה קצובה, ורשאי הוא לשם כך לקבוע כמויות צריכה מכסימליות, ומידות לאיכות המים ותנאי הספקתם לשימושים השונים בהם ולדרגם לפי נתונים שונים, לקבוע עדיפות של מטרת מים אחת על מטרה אחרת, להגביל את הצריכה למטרה פלונית ולאסור על צריכת מים לכל מטרה שהיא חוץ מאשר לצרכי בית. אך רשאי הוא גם לפטור מקיצוב הצריכה (סעיף 10).

הוראות אלו עלולות להיות חמורות, ועל כן קובע החוק המוצע שלפני כל קביעה לפי סעיף 10 יתן שר החקלאות, לכל מעוניין, להשמיע טענותיו, בדרך שתיקבע בתקנות. הוראה זו החוזרת מדי פעם בחוק זה מאפשרת לאזרח ולמוסדות להביע עמדתם לגבי תכנונם וביצועם של ענייני המים באזורם.

ההוראות האחרות הן הוראות ביצוע: נציב המים יכול לקבוע במקרים יוצאים מהכלל כמויות נוספות על אלה שנקבעו לפי סעיף 10, למשך שנה אחת בלבד לכל אדם (סעיף 11). הוא יגהל פנקס שיהא פתוח לכל דורש ללא תשלום ובו יירשמו קביעות והקצבות (סעיף 12). לנציב נתונות סמכויות נרחבות להפעיל או להשתיק מיתקני מים באזור הקיצוב ולקבוע הוראות ביחס לניצולם של מקורות המים בו (סעיף 14).

החוק המוצע מחייב מתן פיצויים מאוצר המדינה, לספק או לצרכן אם עקב קציבת המים ירד ערך מיתקניו. על קביעת הפיצויים של נציב המים אפשר לערור לפני ועדת השפיטה שעליה ידובר להלן.

הסימן השני בפרק זה דן על הפקה והספקה והוא בא להשלים את הוראות חוק הפיקוח על קידוחי מים. סימן זה קובע שכל הפקת מים והספקתם חייבים ברשיון מאת נציב המים (סעיף 16), שבו תצויין כמות המים שבעל הרשיון רשאי להפיק. מי שהפיק מים ערב תחילת החוק, יקבל, על פי בקשה שיגיש, רשיון הפקה לאותה כמות המים ואתם תנאים שהיה מפיקם קודם לכן (סעיף 18), רשיונות הפקה ניתנים לביטול או לשינוי על ידי נציב המים,

אם הוכרו שהאזור שבו נמצא מקור המים הוא אזור קיצוב (סעיף 19) או אם בעל הרשיון סיפק או הפיק ללא רשיון או בניגוד לתנאיו (סעיף 21).

הרואה עצמו נפגע על ידי החלטת נציב המים בכל הקשור ברשיון הפקה רשאי לערור לפני ועדת השפיטה (סעיף 22), ואם בוטל או שונה רשיון הפקה שלא בגלל עבירה מצד בעל הרשיון, או אם הכיטול או השינוי אינם נובעים מהתדלדלות טבעית של מקור המים ממנו הוא מפיך או מספק, זכאי הוא לפיצויים מאוצר המדינה, בעד ירידת ערך מתקני המים שעליהם ניתן הרשיון. בסעיף 24 ניתנת לנציב המים סמכות נוספת המאפשרת לו להורות לבעל רשיון הפקה לספק מים לאדם פלוני, ובלבד שהספקה זו לא תפגע בצרכיו הוא ובצרכי צרכניו ושהשקעות היסוד הקשורות באספקה כזו לא יחולו על בעל רשיון ההפקה.

הפרק השלישי דן בהקמת מפעל המים הארצי ומפעלי המים האזוריים. מקורות המים העיקריים מרוכזים בחלקה הצפוני של המדינה, ואילו רוב שטחי קרקע הניתנים לפיתוח נוסף נמצאים דוקא בדרומו. דבר זה מתייב מובילי מים למרחקים ארוכים, סידורי אגירה מסובכים ושאיבת מים לגובה רב. כדי לפתור את בעיית חלוקת המים תוכננה מערכת ענפה של מפעלי מים אזוריים ובראשם מערכת המפעל הארצי ושלוחותיו, אשר מטרתם להוות כלי הובלה וחלוקה יעילים של המים למקומות הצריכה הדרושים.

הקמתם והנהלתם של מפעלי מים גדולים, הן מבחינת מקורות המים, והן מבחינת השטחים שישרתו, דורשים תכנון ומנגנון, והפרק הזה דן בהקמתם, ארגונם וביצועם.

המפעל הארצי יוקם ויחנה על ידי רשות המים הארצית, שהנה תאגיד (Incorporated Body) אחד ויחיד שיוסמך לשם כך על ידי שר החקלאות באישור הממשלה (סעיפים 26, 27). תזכיר ההתאגדות של תאגיד זה יבטיחו לשר החקלאות או למי שיתמנה על ידיו לשם כך זכות הכרעה בכל הנוגע לתפקידי רשות המים הארצית (סעיף 28). מפעלי המים האזוריים יוקמו וינהלו על ידי רשות מים אזורית, שהיא תאגיד שיוסמך לשם כך על ידי שר החקלאות (סעיף 29). במקרים מסויימים רשאי שר החקלאות להסמיך את רשות המים הארצית לנהל מפעל מים אזורי (סעיף 32). כן רשאי שר החקלאות, באישור שר הפנים, למסור לרשות מקומית התפקידיים והסמכויות של רשות מים אזורית (סעיף 31).

החוק המוצע אינו קובע הנחיות למהותו של התאגיד (Incorporated Body) שיוסמך לרשות מים ארצית או אזורית. אך בגלל היקפם הרב של התפקידיים, החובות וההתחייבויות העומדים לפני רשויות אלה קובע החוק המוצע, שרשות מים לא תתחיל בביצוע תפקידיה לפני שקיבלה (בנוסף על הסמכתה) הרשאת ביצוע מאת שר החקלאות (סעיף 33). הרשאת ביצוע כזאת תינתן על ידי שר החקלאות, רק אם יוכח שהכספים הדרושים לביצוע מפעל המים יהיו בידה בזמן הדרוש (סעיף 34). הסעיפים הבאים הן הוראות משלימות לפיקוח על רשויות המים על ידי הממשלה. תפקידי רשות המים הם להקים ולהחזיק את מפעלי המים (הארצי והאזוריים) ולדאוג להספקת המים מהם לכל הצרכנים שבתחום פעולת המפעל (סעיפים 27, 29, 68). סמכויות נרחבות נמסרות לשר החקלאות ביחס לרשות מים שאינה ממלאה את תפקידיה. כן נמסרות לו סמכויות להבטיח שביצוע הוראות שר החקלאות לא יפגעו בהספקת מים תקינה לצרכנים. סמכויות אלה, מסורות לשר גם לגבי רשות המים הארצית, אך לשם הפעלתן עליו לקבל לשם כך אישור הממשלה (סעיף 40).

הקמת מפעלי המים תבוצע כאמור על ידי רשויות המים ובהתאם לתכנית מפעל שתוכן ותאושר לפי הוראות החוק המוצע. הוראות ביחס להכנתה, לאישורה ולביצועה של התכנית, דומות להוראות המקבילות בהצעת חוק הניקוז וההגנה בפני שטפונות (הצעות חוק 308). הסעיף 42 מפרט מה צריכה תכנית מפעל לכלול.

כל תכנית מוצעת, עוברת בדיקה טכנית, כלכלית ומשקית, על ידי ועדת התכנון (סעיף 43), מתפרסמת ברבים (סעיף 44), וכל מי שהתכנית עלולה לפגוע בו רשאי להגיש

התנגדות (סעיף 43), ולאחר תקופה של 30 יום תובא התכנית עם כל ההשגות לגביה – לאישור שר החקלאות (סעיף 46). שר החקלאות רשאי, לאחר התייעצות במועצת המים, לאשר את התכנית, לשנותה או להסירה, אך לא יאשר השר תכנית מפעל אלא לאחר שניתן לכל מתנגד להשמיע טענותיו בפניו או בפני מי שמינה לכך (סעיף 46).

הסעיפים 47, 48 מורים על החובה להתאים תכנית המפעל לתכניות בנין עיר, ועל אי פניעתה במקומות קדושים או אתרים היסטוריים. הודעה על אישור תכנית או הסרתה תפורסם ברשומות וייקבע בה מועד תחילתה.

סימן ד' קובע את הסמכויות המסורות לרשות המים למילוי תפקידיה; ובין היתר סמכותה לתפוס את מקורות המים ואת המקרקעין המיועדים לתפיסה צמיתה בהתאם לתכנית (סעיף 52) ולדרוש את פינויים של מקרקעים המיועדים לפי התכנית לתפיסה צמיתה, לאחר מתן הודעה של 90 יום למחזיקים בהם (סעיף 54).

החוק המוצע קובע שתכנית שאושרה דיבה, לגבי המקרקעין האמורים בה, כפסק דין פינוי של בית משפט שאין עליו ערעור עוד, אך לגבי דירות קיימות הוא קובע הוראות מיוחדות (סעיף 55). רשות המים חייבת לספק על חשבונה גישה חלופה לבעל מקרקעין במקרה שתכנית מפעל מונעת גישה למקרקעין (סעיף 56) ואם ביצעה עבודה ארעית, חייבת היא להחזיר את המקרקעין למצבם הקודם.

בתחום קו המים (צינורות, תעלות ומיתקנים להובלת מים, ויסותם וכו') ובמרחק 10 מטרים משני צדדיו, תהיה הקמת מבנים, מיתקנים ונטיעת מטעים טעונה היתר נציב המים (סעיף 58). נציב המים רשאי לסרב להוציא היתר כזה רק במידה שיש בפעולות האמורות כדי לסכן את קו המים או להפריע את השימוש בו. כל עוד חל איסור כאמור יהיו שר האוצר והרשויות המקומיות רשאים לפטור מקר-קעין מכל תשלומי חובה המגיעים מהם (סעיף 60).

מבנים שנבנו בניגוד להוראות הסעיפים האמורים ניתנים להריסה או לסילוק על ידי נציב המים. לפיצויים מרשות המים זכאי כל אדם שמקרקעיו או ההנאה בהם נשללו ממנו לצמיתות או באופן זמני וכל אדם שנגרם לו נזק מהקמת המפעל או ניהולו (סעיף 62). הפיצויים ישולמו במידת האפשר בכסף, אך רשות המים רשאית להעמיד לרשות הזכאי פיצוי בעין (סעיף 63).

שר החקלאות, לאחר התייעצות במועצה, רשאי לקבוע כללים בדבר חישוב הפיצויים, ובמידה שלא עשה כן ייקבעו הפיצויים בהתאם לקביעות של פקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943 (סעיף 65). הפיצויים ייקבעו על ידי נציב המים ועל קביעתו אפשר לערור לפני ועדת השפיטה (סעיף 66).

רשות המים רשאית באישור נציב המים לקבוע הוראות כלליות בדבר מדידת מים, תנאים טכניים בהספקת מים, סדרי הגביה של דמי מים, והמקרים שבהם רשות מים רשאית להפסיק זמנית את הספקת המים לצרכניה. לפני שיאשר נציב המים כללים אלה, יתן להשמיע טענות והצעות בדרך שנקבעו בתקנות (סעיף 70).

סימן ז' של פרק זה קובע הוראות בדבר העברתם של מפעלי מים מרשות מים אחת לאחרת או לרשויות מקומיות. העברה זו תיעשה בדרך הסכם הטעון אישור שר החקלאות, ובמקרה שרשות מקומית צד להסכם – גם אישור שר הפנים. כל הסכם כזה טעון גם אישור בית משפט מחוזי שבתחום שיפוטו נמצא שטח פעולת מפעל המים, ובית המשפט רשאי לקבוע תנאים שייראו לו להגנתן של זכויות חברים, צרכנים או נושים העלולים להיפגע מהעברה כאמור (סעיף 71). שר החקלאות רשאי, באישור הממשלה ובהתייעצות המועצה לבוא לידי הסכם בדבר העברת מפעל מים אזורי לידי המדינה, ועל העברה כזאת רשאי מי שרואה עצמו נפגע לערור לפני ועדת השפיטה (סעיף 72).

הפרק הרביעי דן בדמי מים ובהיטל האיזון. כמו רוב הוראות החוק המוצע, מהווה אף פרק זה חידוש ושינוי המצב הקיים. בהתאם לסעיף 77 רשאי שר החקלאות, לאחר התייעצות במועצה, לקבוע כללים לחישובם של דמי מים, ולפי סעיף 78 רשאי הוא, בהתחשב עם נתונים המפורטים בסעיף ובשים לב למשקיותם של מפעלי המים הנדונים, לקבוע תעריפים (מחיר) למים.

המצב החוקי הקיים הוא שאין שום רשות מוסמכת הרשאית לקבוע מחיר מים. מבחינה תיאורטית אפשר אמנם באמצעות התקנה 6 לתקנות-שעת-חירום (קיום האספקה והשירותים החיוניים) לפרסם צו המסדיר את מחיר המים באופן אזורי, ארצי או לגבי מפעל מסוים, אך סמכות זו מעולם לא הופעלה, ואין להניח כי יפעלו.

הסעיפים האחרים בסימן זה, מטמיכים את נציב המים לדרוש מהספק פרטים מלאים על דמי המים שהוא גובה (סעיף 76) וקובעים הוראות בדבר החזרת סכומים עודפים ששולמו בדמי מים, או תביעת תשלומים גוספים (סעיף 79).

סעיף ב' של פרק זה דן בהקמת קרן האיזון למחירי מים המתנהלת ע"י נציב המים ושתפקידה להקטין, באמצעות היטלים ותקבולים אחרים, את ההפרשים בין דמי המים שבאזורי הארץ השונים (סעיף 81). אין מטרת קרן האיזון להביא להשוואה מלאה או לקבוע מחיר אחיד למים בכל הארץ.

היטל האיזון יחול על ספקים ומפיקים באזורים שיקבע שר החקלאות בהתייעצות במועצת המים (סעיף 82) ובאותה דרך ייקבעו על ידי השר האזורים וסוגי המפעלים שיהיו זכאים להענקות מתוך קרן האיזון (סעיף 83).

ספק המים, שעליו הוטל היטל איזון, רשאי לגבות יחד עם דמי המים לכל יחידת כמות מים שהוא מספק גם סכום השווה להיטל האיזון העולה בחלקה של אותה יחידה, והוא חייב לנכות מדמי המים את הסכום השווה להענקה העולה בחלקה של כל יחידה (סעיף 85). הוראות בדבר הנהלת הקרן ייקבעו בתקנות (סעיף 86). גם בסימן זה נשמר העקרון של עמיצה פומבית לטענות המעוניינים לפני קביעת היטל האיזון (סעיף 82), אך האפשרות לערור לפני ועדת השפיטה על הדרישה לשלם היטל האיזון (סעיף 87) נתונה לספקים ולמפיקים בלבד.

הפרק החמישי דן בשמירה על המים. בחוק הפלילי (סעיף 198) קיימת הוראה הקובעת שהשחתת מקור המים או הדלתתו היא עוון והעברייני צפוי למאסר 3 חדשים. כן קיימות מספר הוראות ביחס לשמירת מקורות המים מפני זיהום והשחתה מבחינת הבריאות. אין החוק המוצע בא לגרוע מהוראות אלה אלא להוסיף עליהן, ולהסדיר, בצורה יסודית, את שמירת המים הן בפני זיהום והן בפני דלדול והמלחה.

החוק המוצע קובע שהמפיקים, הספקים והצרכנים של מים חייבים לשמור על מיתקני המים שברשותם בפני סתימה, זיהום ודלדול (סעיף 90). כן נתונה לפי פרק זה לנציב המים הסמכות לנקוט בכל פעולה הדרושה לשם חיפוש אחרי מים, מדידתם ובדיקת אחרות (סעיף 93). הסעיף הזה מחליף את פקודת הקירת המים המגדטורית משנת 1938, שהסמיכה את שר החקלאות להיכנס לכל מקום, לקדוח ולחפור וכו', על מנת למצוא ולבדוק את מקורות המים התחתיים במדינה.

כן נתונות לפי פרק זה סמכויות לשר החקלאות לקבוע רצועות מנן מסביב למקורות המים ולמיתקנים להובלת מים, לשם שמירתם והחזקתם במצב תקין. שטח רצועות אלה מוגבל ביותר (סעיף 95). סמכויות בענין צמצום הפקת מים, במקרה שהמקור התדלדל במידה שתפוקתו אינה מספקת לקיום ההספקה הרגילה ממנו, או בענין הפעלת מיתקני מים שאינם מנוצלים על ידי בעליהם, נתונות לפי פרק זה לנציב המים בכפוף לכללים של שר החקלאות (סעיפים 97, 98).

אדם הנפגע מביצוע הוראה מהוראות פרק זה, רשאי לערער לפני ועדת השפיטה וזכאי לפיצויים במידה שנגרם לו נזק (סעיפים 94, 96).

הפרק הששי דן במועצת המים ובגופים אחרים, שהחוק מקיימם. סדרי עבודתה ייקבעו על ידיה במידה שלא נקבעו בתקנות (סעיף 100) ורשאית היא לבחור מבין חבריה ומבין שאינם חבריה ועדות משנה לענינים מסויימים, או לאזורים מסויימים (סעיפים 101, 102). כל הקביעות, הכללים והתקנות לפי חוק זה טעונים התייעצות עם מועצת המים. בנוסף על מועצת המים תוקם ועדת תכנון המורכבת מ-11 חברים שתבדוק תכניות למפעלי מים מבחינה הנדסית ומשקית (סעיף 103). חידוש בחוק המוצע הוא הקמת גוף שייקרא בציגות הצרכנים (סעיף 106). הנציגות מורכבת מנציגי רשויות מקומיות ומנציגי תאגידים מספקי מים בתמורה, והרכבה המספרית, סדרי עבודתה וכו' ייקבעו בצו המקים אותה על ידי שר החקלאות, והיא תייצג את צרכני המים של רשות מים מסויימת לפניה ולפני מועצת המים, בכל הענינים הנוגעים לאספקת המים ותנאיה. מבחינה מעשית קיימים כיום ליד רוב מפעלי המים האזוריים של חברת מקורות ארגוני צרכנים כאלה, שסמכותם לייעץ בלבד, ובפניה מביאה החברה את כל הכעיות של מפעל המים הנדון ושומעת את הערותיהם והשגותיהם לגבי פעולת המפעל והתכניות לעתיד.

החוק המוצע בא לתת תוקף ומסגרת חוקיים לארגונים אלה (סעיפים 109–113).

סימן ב' של פרק זה דן בהקמות ועדות שפיטה לעניני מים. מתוך מגמה לדאוג לפתרון מהיר ועניני של הסכסוכים בעסקי מים, מקים החוק המוצע בית דין מיוחד, שבו פועל שופט מקצועי כאב בית דין ושני נציגי ציבור. העובדה שנציגי ציבור משתתפים כחברים שווי זכויות בוועדות השפיטה, והעובדה שוועדות השפיטה אינן קשורות בסדרי הדין של בתי המשפט הרגילים, מבטיחים טיפול מהיר ועניני בכעיות המתעוררות. יש להניח שיוקמו כ-3–4 ועדות שפיטה כאלה במחוזות הארץ. על החלטת ועדת השפיטה אפשר לערער, בדרך שתיקבע בתקנות, לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אורחיים.

בית דין לעניני מים הוא מוסד מוכר בחקיקת המים של מדינות רבות. הצעת חוק המים של דרום אפריקה משנת 1954, מקימה בתי דין כאלה, וסקציות מיוחדות לשיפוט בעניני מים קיימות ליד בתי המשפט האזרחיים באיטליה, כן קיים במשך מאות שנים בית דין מיוחד לעניני מים בספרד.

הפרק האחרון דן בהוראות שונות נוספות. נקבעת הזכות האלמנטרית שיש לכל אדם לקחת מים בכד (סעיף 115) או בכלי דומה לשם שתיה, השקאת בעלי חיים וכו'.

החוק המוצע קובע לעבירות קנס עד 2000 לירות ומאסר ששה חדשים, אם העבירה נמשכת – מאסר שבוע נוסף או קנס נוסף של 100 לירות בעד כל יום שבו היא נמשכת (סעיף 116). הנסיון בהפעלת חוקי המים הקיימים הוכיח, כי הוראות ביחס לעבירה נמשכת הן יעילות ביותר להפעלתם היעילה של החוקים.

בסעיף הביטולים מנויים הסעיפים אשר החוק מבטלם. במגילה, הוא ספר החוקים העותמני האזרחי, מצויים סעיפים לרוב אשר למרות שאבד עליהן כלח עדיין הם בתקפם. כן כלולות הוראות מיושנות בשנים מסעיפי חוק הקרקעות העותמני.

מספר סעיפים בפקודת המכרות, אשר לאור ההסדרים שקובע החוק הזה הם מיותרים, מתבטלים אף הם. הוא הדין בפקודת חקירת המים שהוזכרה לעיל, ואשר במקומה בא עתה הסעיף 95 של החוק המוצע, וסעיף אחר של פקודת המועצה החקלאית הכללית, שחייב את שר החקלאות להביא לפני מועצה זו תכנית לפיתוח מקורות המים ותכניות השקאה גדולות. לאחר הקמת מועצת המים אין עוד צורך בכך.

ה מ ג ' ל ח

1235. מים הזורמים במעבה האדמה אינם רכושו של אדם.
1236. בארות שהרכיבים משתמשים בהן ושלא נוצרו על ידי עמלו ומעשהו של אדם ידוע, הרי הן בכחינת הפקר המשותף לכל בני האדם.
1237. ימים ואגמים גדולים — הפקר.
1238. נהרות הרכיבים שאינם רכושו של אדם ואינם מתפלגים, כלומר, שאינם נכנסים לתוך תעלות הקנויות לקיבוץ אנשים ידוע, גם הם הפקר, כגון הנילוס, הפרת, הדנוני, והטונג'ה.
1239. נהרות שהם ברשות בעלים, כלומר, נהרות הנכנסים לתוך תעלות השותפים — שנים; סוג ראשון כולל אותם הנהרות המתפלגים ומתחלקים בין השותפים, אבל אינם כלים ונגמרים בתוך אדמתם, ועוברים וזורמים אל שדות הציבור. והואיל והם לציבור מבחינה ידועה, קוראים להם גם נהרות הציבור. ואלו הם שאין זכות המצרנות גוהגת בהם.
- סוג שני כולל את הנהרות המיוחדים לבעלים, אשר מימיהם מתפשטים ומתחלקים על פני הקרקע של מספר אנשים ידוע וכלים ונגמרים בתוך אדמתם, ואינם עוברים מחוץ לתחום אדמתם, לגבי אלו התירו את זכות המצרנות.
1251. החזקה כמים-הצריכו בה שיוביש מקורם.
- לפיכך באר המקירה מימיהם אין להחזיק כמים, ואף אם לא הפקירום בעליהם הרי אם הלך אדם וזילה מים נובעים שנקוו בתוך באר שכזו והשתמש בהם לצרכיו — פטור. וכן המים המושכים שאינם פוסקים שבתוך מקוה מים, כלומר, מים הנכנסים ובאים בשיעור המים היוצאים, אין בהם חזקה.
1262. השקאה פירושה תור ההנאה מהמים לשם השקאת הזרעים והבהמות.
1263. זכות-שתיה פירושה הזכות לשתיה מהמים.
1267. מי הנחלים שיש להם בעלים, כלומר, המים הזורמים ובאים לתוך תעלות בעלים, שייכים לבעליהם, ואין לשאר הציבור אלא זכות שתיה מהם בלבד. מכאן, שאין אדם רשאי להשקות את שדהו מנהר, תעלה, או צינורות הקנויים לבעלים אלא ברשותם. אבל יכול הוא לשותות מים מהם, מפאת הזכות שיש לו לשתיה, וכן זכאי הוא לבדו להביא את בהמותיו אל הנהר, התעלה, או הסילונים האמורים, במקום שאין לחוש להחרבתם מפאת מספרן הרב של הבהמות. יתר על כן, יכול הוא אף למלא את כדו או נאדו מים ולהביאם לביתו ולגינתו.
1268. מי שיש לו בתוך רשותו מים מושכים הבאים והולכים, בין שהם של באר, בריכה, או נהר, הרשות בידו למנוע את כל הרוצה להיכנס לתוך רשותו לשותות שם מים. אבל אם לא היו סמוך לכאן מי הפקר אחרים לשתיה, על בעל הרכוש להוציא מים לדורש, או ירשהו להיכנס למען יקח מים, ואם אינו נותן לו מים, זכאי הדורש להיכנס ולקחת מים, והוא שלא יזיק, כלומר, שלא יגרום לקלקול על ידי הריסת שפות הבאר, הבריכה, או הנהר.
1269. אין אחד השותפים בנהר השותפות רשאי לפתוח ממנו נחל אחר, היינו, אמת מים או תעלה, אלא ברשות האחרים. וכן לא יוכל לשנות את הסדר הקבוע של התור הישן. אף אין הוא רשאי להשקות במים אלה שדה אחרת שברשותו, שאין לה זכות השקאה מאותו הנהר, ואפילו אם הסכימו לכך השותפים רשאים הם או יורשיהם לחזור בהם.
1280. באר שחפרה אדם בתוך קרקע מתה ברשות השולטן — קנה בה.

1281. תחום הבאר, כלומר, ההיקף המיוחד לה, הוא ארבעים אמה לכל רוח. תחום הבאר
1282. תחום המעינות, כלומר, מקורות המים המפכים בתוך האדמה וזורמים על פניה הוא חמש מאות אמה לכל רוח. תחום המעינות
1283. נהר שאין צורך לחטטו ולנקותו תכופות, תחומו מכאן ומכאן הוא כמחצית רחבו. נמצא שהתחום כולו לשני רוחותיו שווה למידת רחבו. תחומו של נהר גדול
1284. נחל שיש צורך לחטטו תכופות, כלומר, מי אמות-המים, התעלות והצינורות שבמעבה האדמה, הרי תחומם כמלוא המקום להנחת הטיט והצרורות בשעת חטיטתם. תחום אמות המים, התעלות והצינורות
1285. תחום הצינורות או התעלות אשר מימיהם שוטפים על פני האדמה הוא כשל המעינות, חמש מאות אמה לכל רוח. תחום הצינורות על פני האדמה
1286. תחום הבאר הוא רכוש בעליו, ואין אדם אחר יכול לשלוט בה על איזה דרך שהוא. ואם חפר אדם באר בתוך תחום חברו, סותמים אותה. הוא הדין בתחום המעינות, הנהרות והתעלות. תחום הבאר רכוש בעליו
1287. מי שחפר באר, ברשות המלכות, סמוך לתחומה של באר חברו, הרי תחומה משאר רוחותיה ארבעים-ארבעים. אבל אין הוא רשאי להסיג את תחומה של הבאר הקודמת מאותה הרוח שהיא פונה לה. תחום באר הריש הספוכת לבאר ישנה
1288. מי שחפר באר מחוץ לתחומה של באר חברו, והיו מי הבאר שקדמה נמשכים וכאים לתוכה, אין עליו ולא כלום. באר הרשה המורכבת את הישנה
- למה הדבר דומה? למי שפתח חנות סמוך לחנות חברו, ופגע במשאו ומתנו, שאין סוגרים אותה.
1290. אמת המים של אדם העוברת בתוך שדה אחר, הרי גדותיה עד מקום שהמים מגיעים אליהם מזה ומזה — לבעליה. ואם גדותיה שופעים ועולים לשתי רוחותיה, הרי שטח השיפוע לבעל אמת המים, ואם גדותיה שטוחות, ואין להוכיח בסימנים אם הם בחזקת בעל הקרקע או בחזקת בעל אמת-המים, כגון על ידי עצים שנטעם האחד או השני, הרי הן לבעל הקרקע. אבל הרשות ביד בעל אמת-המים, מידי חטטו אותה, לשים את הטיט לשני צדיה. גדות אמת המים
1291. אין תחום לבאר שחפרה אדם בתוך רשותו, ורשאי שכנו לחפור באר אחרת סמוך לה בתוך רשותו הוא, ואין הראשון יכול למנוע את חפירת הבאר השניה בתוך טענה: "מושכת היא את מי בארי". באר שברשות בעלים
1321. נהרות שאין להם בעלים חייב אוצר המלכות בתיקונם וכחטיטתם כלומר, בניקוים. ואם לא תשיג יד אוצר המלכות לכך, כופים את הציבור לנקות. נהרות שאין להם בעלים
1322. נהר השותפים הרי חובת ניקויו על בעליו, כלומר, על בעלי זכות ההשקאה ממנו; ואין לשחף את בעלי זכות השתיה בהוצאות התיקון והחטיטה. נהר השותפים
1323. ביקשו אחדים מבעלי זכות ההשקאה לנקות את הנהר המשותף ולא רצו האחרים, הרי אם הנהר הוא של ציבור, כופים את המסרב להשתתף עם האחרים בחטיטתו; ואם היה מיוחד לבעלים, הרי אלה הרוצים בניקויו חוטטים אותו ברשות השופט, ואוסרים על המסרב ליהנות מהנהר עד שישלם את חלקו בהוצאה. ניקוי נהר
1324. סרבו כל בעלי זכות ההשקאה לנקות את הנהר, הרי אם הנהר הוא של ציבור, כופים את הציבור לנקות, ואם מיוחד לבעלים, אין כופים אותם. נהר של ציבור ונהר של בעלים

זכות דרך אל
נהר

1325. מי שיש לו קרקע סמוך לשפת הנהר של ציבור, בין שיש לנהר בעלים ובין שאין לו בעלים, ואין דרך אחרת ללכת בה לשדות מים מהנהר או לתקנו, רשאי הציבור לעבור דרך אותה קרקע, ואין בעל הקרקע יכול למחות בידם.

הוצאות התיקון
של נהרות
השותפים

1326. הוצאות התיקון והחטיטה של נהר השותפות מתחילות מלמעלה. וכולם משתתפים בתחילה עם העליון. ולאחר שגמרו לתקן בחלקו של העליון, הרי זה נפטר. ועל דרך זה מוסיפים ויורדים עד שמגיעים לחלקו של התחתון הואיל והאחריות היא לפי טובת ההנאה. כיצד? נהר המשותף לעשרה, שחטטוהו, הרי הוצאות תיקון חלקו של הנמצא עליון לכל חלות על הכל, ומכאן ואילך על התשעה. ולאחר שגמרו באדמת השנים מחלקים בין השמונה, וכן מוסיפים והולכים בדרך זו. והשותף הנמצא תחתון לכל משתתף בהוצאות כולם, ואת חלקו — הוא מתקן לעצמו.

תיקון ביי

1327. הוצאות תיקון הביב מתחילות מלמטה. נמצא שחלק הביב שבאדמת השותף הנמצא תחתון, הכל משתתפים בהוצאותיו. ולאחר שסיימו לתקן בחלקו — נפטר. וכן הולכים ונפטרים אחד-אחד גם יתר השותפים. וזה שנמצא עליון לכל מתקן לעצמו, והואיל וכך, הרי השותף התחתון לכל הוצאותיו פחותות ביותר. והנמצא עליון לכל הוצאותיו יתירות על הוצאות כולם.

חוק הקרקעות העותמני

סעיף 123

ים או נהר קדומים, שיבשו מימיהם ונראתה היבשה והיא ראויה להיזרע, נותנים אותם במכירה פומבית למי שיעמוד עליה, וכל דיני קרקע "מירי" נוהגים בה.

סעיף 124

טענות ותביעות שבזכות סיפוק מים מן הנהרות והמעיינות, בין לשתייה ובין להשקאה — אין הולכים בהם אלא אחר המנהג מימים קדמונים.

פקודת המכרות

זכויות מים

חלק ו'

אין זכות קנין
על מים ולא
להטותם
ממסלולם

75. לא תהא לשום אדם, בתוקף תעודת היתר, רשיון, זכות או חוזה שניתנו לו עפ"י פקודה זו, כל זכות קנין במימיו של כל נהר, נחל, אגם, אמת-מים או ערוץ הסמוכים לשטח אזור הכלול באותם תעודת היתר או רשיון או זכות או חוזה או העוברים בדרכו של אותו שטח, לא תהא לה זכות לקחת אותם המים או להטותם ממסלולם.

בקשה לזכות
מים חנוש למנהל

76. כל שיש בידו רשיון לחיפוש או לחיפוש שמן או זכות כרייה או חוזה חכירה לכרייה או לכריית שמן והוא דורש זכות שימוש במים לצורך הטיפול במחצבים שנכרו או לכל צרכים אחרים הקשורים בכך ישירות, יפנה באופן הקבוע אל המפקח בבקשה ליתן לו זכות מים, חוץ אם מתקבלים המים ממקורות שמתחת לאדמה עפ"י הוראות סעיף 50 או 52 והוץ אם אין השימוש בהם פוגע לרעה באספקת המים של נהר, נחל, אגם, אמת מים, ערוץ, בור או באר.

מודעת בדבר
הבקשה תפורסם
ברשומות

77. המפקח ידאג לפרסום מודעה ברשומות ויאמר בה שנתקבלה בקשה למתן זכות מים ויפורט בה מקומה, היקפה וטיבה של אותה זכות ויצויין בה שאותה זכות ניתנת בתוך חודש ימים מיום פרסום המודעה, אלא אם כן הוגשה למפקח התנגדות על כך, וכן ידאג המפקח למסירת העתקה מאותה מודעה לכל אדם שלפי המשוער נפגעות זכויותיו הפרטיות מחמת כן.

78. (1) אם יש התנגדות למתן זכות מים תוגש התנגדות באופן הקבוע.

(2) אם הוגשה התנגדות יועיד המפקח יום ומקום לבירור התנגדות על ידו הוא או ע"י אדם אחר כאשר ימצא לנכון לקבוע, ותהא זכות למבקש ולכל האנשים שהגישו התנגדות לכל פקיד מפקידי ממשלת ישראל להשמיע את טענותיהם.

(3) יש לנהל זכרון דברים ממהלך הבירור, והאיש הדין בהתנגדות תהא לו הסמכות —

(א) ליתן זכות מים כמבוקש, או

(ב) לצמצם את היקפה או לשנות את טיבה של זכות המים המבוקשת, או

(ג) ליתן זכות מים כמבוקש,

בתנאי שבכל אחד מהמקרים האלה, ישלם המבקש למתנגד או למתנגדים אותו סכום פיצויים שיישר בעיני האיש הדין בהתנגדות, או

(ד) לסרב לתת את זכות המים אם סבור הוא שאותה זכות איננה נחוצה לצרכי מפעל הכרייה או שיש טעמים ציבוריים מכריעים המחייבים את סירוב מתן זכות המים.

ערעור לבית
המשפט
לערעורים על
החלטת האיש
הדין בהתנגדות
טופס של מתן
זכות מים

79. ערעור על החלטת האיש הדין בהתנגדות יוגש תמיד אל בית המשפט העליון שישב כבית משפט לערעורים כאילו היה זה ערעור על החלטת בית משפט מחוזי.

80. מתן זכות מים יהא ערוך בטופס הקבוע.

81. זכות מים לא תינתן לתקופה העולה על שארית תקופת הרשיון, הזכות או החוזה של מי שניתנה לו או למענו זכות המים, ואולם אם חודש הרשיון או הזכות או החוזה, הרי גם זכות המים וכל הוראותיה יחודשו מאליהן למשך אותו מועד שבעבורו חודשו הרשיון או הזכות או החוזה ובכפיפות לתשלום אותו סכום פיצויים נוסף שיקבע המפקח; אם שללו רשיון או זכות או חוזה מידי בעליהם או אם ויתרו עליהם בעליהם, תסתיים בעת ובעונה אחת כל זכות מים הקשורה בהם.

מועד זכות המים

82. (1) אם סבור המפקח שאין מנצלים את זכות המים די הצורך או שמנצלים אותה שלא כהוגן, יכול הוא לצוות לשלוח לבעל זכות המים הודעה בטופס הקבוע בה ידרוש ממנו להביא נימוקים מדוע אין לשלול ממנו את זכות המים.

(2) הנימוקים יובאו בפני המפקח או בפני אדם שימנהו המפקח במקום ובמועד שיועיד המפקח והפרוצדורה בענין זה תהא כאותה הפרוצדורה הנהוגה בבירור היסודי של התנגדות למתן זכות מים.

(3) ערעור על החלטה בענין זה יובא לפני בית המשפט העליון שישב כבית משפט לערעורים.

שלילת זכות מים

83. זכות מים מקנה לבעליה את הזכויות דלקמן, כולן או מקצתן, וטיב הזכות או הזכויות המוקנות כאמור בזה יפורש בטופס של מתן זכות המים —

(א) הזכות לדלות המים, כדי השיעור המפורט בזכות המים, מכל נהר, נחל, אמת-מים, אגם, בור, ערוץ או באר;

(ב) הזכות לספל בזרם המים הטבעי או הגורמלי לאורך נהר, נחל, אמת-מים, או ערוץ, בין ע"י הקמת סכרים ובין ע"י הטייתם ממסלולם;

(ג) הזכות לחפור ערוצים או להניח צינורות להולכת מים מכל נהר, נחל, אגם, אמת-מים או ערוץ.

זכויות
הניתנות אגב
מתן זכות מים

110. הוראותיו של חלק ד' בנדון חוזים לחכירת פני אדמה והוראותיו של חלק ו' בנדון זכויות מים תחולנה על בעל רשיון חציבה כאילו היה בעל חוזה חכירה לכרייה.

חוזים לחכירת
פני האדמה
וזכויות מים

פקודת חקירת המים

פקודה הקובעת הוראות לגילויים ולהעלאתם של מים אשר מתחת לקרקע בישראל והמוסרת לשר החקלאות סמכויות בקשר לכך.

חשם

1. פקודה זו תיקרא פקודת חקירת המים, 1938.

סמכותו של שר החקלאות להיכנס לקרקע ולנחל פעולות לשם גילויים ותעלאתם של מים אשר מתחת לקרקע

2. למרות כל דבר האומר את ההיפך בכל פקודה או חוק הנוהגים בישראל, הרי שר החקלאות או כל פקיד מפקידי ממשלת ישראל, שהוסמך לכך מטעם שר החקלאות, רשאי בכל עת, לצורך חקירה הידרוגרפית על פני כל ישראל או חלק הימנה, או לשם גילוי מציאותם של מים מתחת לקרקע והעלאתם אל פני השטח, להיכנס לכל קרקע ולהחזיק בה ולערוך בה קדיחות נסיון באיזה מספר שהוא ולהוציא לפועל מדידות ובדיקות ולהקים מכונות ומיסדר מכונות ולעשות עליה את כל אותן הפעולות ששר החקלאות יראה צורך בהן בקשר עם המטרות דלעיל.

פיצויים

3. שר החקלאות ישלם פיצויים בעד כל נזק שנגרם לכל אדם כתוצאה ישרה של כל פעולה מן הפעולות המפורטות בסעיף 2 כדי סכום שיוסכם עליו עם אותו אדם, ובאין הסכם כזה, כדי סכום שיוסכם בדרך בוררות בהתאם להוראות פקודת הבוררות או בהתאם להוראות כל פקודה שתבוא במקומה מזמן לזמן.

הפקעת

4. בלא לפגוע בכל הסמכויות הקיימות המסורות לו עפ"י כל פקודה או חוק, רשאי שר החקלאות, לכשיתגלו מקורות מים מתחת לקרקע כתוצאה מכל קדיחה שנעשתה עפ"י הוראות סעיף 2, להפקיע את השטח המקיף אותה קדיחה ולא יותר מדונם אחד, בהתאם לחוק הנוהג מזמן לזמן בענין הפקעת קרקע לצרכי ציבור, כאילו העיד שר החקלאות שהקדיחה הייתה מפעל בעל ערך ציבורי.

בתנאי שלמרות הוראות אלו חוק, הרי כל פיצוי שישולם על פיו בעד אותה קרקע יהא מבוסס על שוויה של הקרקע לפני שהוחלו הפעולות המפורטות בסעיף 2.

עונש

5. כל המפריע או מכשיל בזדון כל פעולה שהותרה עפ"י סעיף 2, או המפר בדרך אחרת את הוראות הפקודה הזאת או שאיננו מקיימן, יאשם בעבירה ויהא צפוי למאסר לא יותר משנים עשר חודש או לקנס לא יותר מעשר לירות או לשני העונשין כאחד.

תקנות

6. שר החקלאות רשאי להתקין תקנות לצורך ביצוען של הוראות הפקודה הזאת.

פקודת המועצה החקלאית הכללית

ענינים המובאים לפני המועצה

3. שר החקלאות יביא לפני המועצה, לדיון ולחוות דעת, את הענינים הבאים —

(ד) שאלות עקרוניות בכל אחד מהענינים הבאים —

(1) שמירה ופיקוח על מקורות המים ופיתוחם.